

Katowice, dn. 10.05.2025

dr hab. Natalia Kurzac-Kotula

Akademia Muzyczna im. K. Szymanowskiego w Katowicach

e-mail: n.kurzac@am.katowice.pl

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

Zleceniodawca recenzji:

Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie.

Dotyczy:

W dniu 24 lutego 2025 uchwałą Rady do Spraw Dyscypliny - Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. K. Pendereckiego w Krakowie zostałam wyznaczona do zrecenzowania pracy doktorskiej mgr. Pawła Czarakcziewa pod tytułem "Idiom wiolonczelowy w jazzie na przykładzie twórczości i działalności artystycznej Fredericka Katza". Pismo, informujące mnie o tym, sygnowane jest datą 21 marca 2025 roku i podpisem Pani Przewodniczącej Rady do Spraw Dyscypliny - Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. K. Pendereckiego w Krakowie dr hab. Moniki Gardoń - Preinl, prof. AMKP.

Do nadesłanego pisma dołączone zostały następujące dokumenty:

- dzieło artystyczne w postaci nagrań na płycie CD
- opis dzieła artystycznego w formie papierowej

W formie elektronicznej (pendrive):

- opis dzieła artystycznego w wersji polskiej i angielskiej
- informacja o działalności naukowej i artystycznej Kandydata,
- materiał nutowy utworów składających się na dzieło artystyczne,
- opinia promotora,
- raport z badania antyplagiatowego,
- życiorys Kandydata
- dyplom ukończenia studiów Kandydata wraz suplementem.

Podstawowe dane o kandydacie:

Paweł Czarakczew – kandydat do stopnia doktora w dziedzinie sztuki muzycznej, specjalność: wiolonczela. Absolwent Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie, gdzie z wyróżnieniem ukończył studia w klasie prof. Zdzisława Łapińskiego. Doskonalił grę pod kierunkiem prof. Juliusa Bergera w Leopold-Mozart-Zentrum w Augsburgu. Kameralistykę studiował u pedagogów takich jak Anna Armatys-Borelli, Kaja Danczowska oraz Barbara Łypik-Sobaniec. Wcześniej kształcił się również w klasie wiolonczeli jazzowej Mateusza Pliniewicza w Szkole Muzycznej I i II st im. Bronisława Rutkowskiego w Krakowie.

Jego działalność artystyczna obejmuje zarówno wykonawstwo klasyczne, jak i udział w projektach improwizowanych, jazzowych, teatralnych i interdyscyplinarnych. Koncertował w kilkunastu krajach Europy, Azji i Ameryki Północnej, biorąc udział w prestiżowych festiwalach, takich jak „Bachfest Leipzig”, „La Jolla Music Society’s SummerFest” czy „Emanacje”.

Kandydat był stypendystą Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w 2022 roku został nominowany do prestiżowego programu Fulbright Junior Research Award, w ramach którego prowadził badania naukowe na University of Southern California w Los Angeles. Jego dorobek fonograficzny obejmuje nagrania dla wydawnictwa DUX, w tym dwie płyty uhonorowane wyróżnieniami w konkursie Muzyczne Orły.

Poza aktywnością estradową i badawczą angażuje się w organizację wydarzeń artystycznych i naukowych. Pełni funkcję dyrektora festiwalu Tynieckie Recitale Kameralne, a także był koordynatorem m.in. Krakowskiej Wiosny Wiolonczelowej oraz konkursów wiolonczelowych o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym.

Ocena pracy doktorskiej:

Praca doktorska mgr. Pawła Czarakcziewa składa się z dzieła artystycznego, jego opisu oraz dołączonych w formie cyfrowej materiałów nutowych.

Dzieło artystyczne zostało zarejestrowane na 1 płycie CD, na której znalazły się następujące utwory:

1. Vincent Youmans - *Sometimes I'm Happy*
2. Vincent Youmans - *I want to be Happy*
3. Juan Tizol - *Perdido*
4. Richard Rodgers - *My Funny Valentine*
5. Frederick Katz - *Elegy*
6. Frederick Katz - *The Vidiot*
7. Frederick Katz - *The Sage*
8. Frederick Katz - *Lilian*
9. Frederick Katz - *Goodbye Baby*
10. Frederick Katz - *The Squimp*
11. Frederick Katz - *Granada*
12. Frederick Katz - *To Blow Is To Know*
13. Frederick Katz - *Dixie, Why not?*
14. Carson Smith - *Katz - Up*
15. Paweł Czarakczew - *O czym ty mówisz?*

Nagrania dokonano w Hen House Studio w Los Angeles w dniach 11-15.07. 2023 roku. Realizatorem nagrania był Harlan Steinberger, a masteringu dokonał Bernie Grundman.

Nagranie zostało zrealizowane przy udziale zespołu:

Debbie Ebert - wokal
Hyman Katz - flet
Przemysław Stefańczyk - fortepian
Mikołaj Sikora - kontrabas
Tomasz Starowicz - perkusja.

Opis dzieła artystycznego

Rozprawa została przejrzysto zaplanowana i logicznie skonstruowana. Składa się z wstępu, trzech rozdziałów oraz podsumowania i wniosków końcowych.

Pierwszy rozdział poświęcony został początkom wykorzystania wiolonczeli w jazzie – autor omawia w nim osiągnięcia pionierów na tej niwie, takich jak Walter Kildare, Henry Graves, Leonard Jeter i inni. Ze względu na brak dostępnych monografii na ten temat, zasadnie sięgnął po opracowania encyklopedyczne oraz źródła popularnonaukowe, starając się zebrać i usystematyzować rozproszoną wiedzę dotyczącą roli wiolonczeli w początkowych fazach rozwoju jazzu.

W rozdziale drugim autor przedstawia biografię Fredericka Katza, uwzględniając zarówno najważniejsze wydarzenia z jego życia prywatnego, jak i zawodowego. Opisana jest m.in.

jego współpraca z Chico Hamilton Quintet, która miała kluczowe znaczenie w rozwoju działalności artystycznej Katza, a także jego późniejszy rozwój kariery solowej. Autor szczegółowo omawia kontakty Katza z ważnymi wytwórniami muzycznymi, takimi jak DECCA i Warner Bros., oraz wskazuje na jego aktywność w dziedzinie komponowania muzyki filmowej. Dodatkowo, rozdział ten porusza aspekt działalności akademickiej Katza w California State University w Northridge, gdzie pełnił funkcję wykładowcy, nauczając m.in. antropologii oraz historii jazzu. Warto zaznaczyć, że w tej części pracy doktorant bazował na źródłach prasowych, jednak ze względu na ich szczątkowość, weryfikował te informacje bezpośrednio u rodziny Fredericka Katza, co znacząco wzbogaciło jakość i precyzję przedstawionej biografii, a także nakreśla kontekst powstania niektórych kompozycji.

Trzeci rozdział stanowi właściwą analizę utworów składających się na dzieło artystyczne, wraz z przedstawieniem kontekstu ich powstania oraz zwięzłym nakreśleniem sylwetek twórców. Wybór kompozycji Autor uzasadnia faktem, iż podkreślają one różne aspekty działalności muzycznej Fredericka Katza i dokonuje ich podziału na trzy grupy:

1. standardy jazzowe,
2. kompozycje Katza, w których brak przestrzeni do improwizacji wiolonczelowej,
3. kompozycje zawierające przestrzeń improwizacyjną dla wiolonczeli.

Ostatnim utworem zawartym na płycie, a także opisanym w rozprawie, jest kompozycja Pawła Czarackiewa. Ukazuje ona, że sposoby zastosowania wiolonczeli w jazzie, praktykowane przez Fredericka Katza, znajdują twórcze rozwinięcie we współczesnych kompozycjach.

Wartość poznawcza rozprawy jest znacząca – zawiera ona uporządkowane informacje biograficzne, stylistyczne, historyczne oraz praktyczne, które mogą służyć zarówno badaczom, jak i wykonawcom.

Dzieło artystyczne

Dobór zarejestrowanych kompozycji jest przemyślany i zróżnicowany, a także uwypukla szerokie spektrum technik i możliwości jazzowej interpretacji wiolonczelowej w wykonaniu Doktoranta. Istotnym jest fakt, iż prezentowane kompozycje są aranżacjami opracowanymi przez Kandydata.

Estetyka brzmienia wiolonczeli w nagraniu odbiega od klasycznych sposobów realizacji środków wyrazu artystycznego na tym instrumencie. Niezwykle oszczędne wykorzystanie wibracji na zarejestrowanych utworach będących dziełem artystycznym, jest w moim odczuciu w pełni uzasadnione i w naturalny sposób harmonizuje z estetyką utworów, a także stylem w jakim są one prezentowane. Dostosowanie barwy brzmienia do nastroju danej kompozycji, świadome różnicowanie artykulacyjne, a nawet intonacyjne, zastosowane przez Pawła Czarackiewa podkreślają charakterystykę idiomu wiolonczelowego w muzyce jazzowej, traktowanego jako jedno z ważniejszych osiągnięć działalności artystycznej Fredericka Katza. Wysoko zaawansowana technika gry *pizzicato*, prezentowana przez Doktoranta, imitująca artykulację zarówno kontrabasową, jak i gitarową, przy jednoczesnym zachowaniu pełnej dźwięczności i jakości brzmienia, jest imponująca. Nagranie dokonane przez Doktoranta wyróżnia się wrażliwością artystyczną, umiejętnością przeobrażania brzmienia wiolonczeli w zależności od charakteru danej kompozycji, a także wyczuwalną

świadomością złożonych aspektów gry improwizowanej, w tym stosowaniem skal jazzowych, oraz innych elementów koniecznych do poruszania się w tym gatunku muzycznym.

Słowa uznania należą się również współwykonawcom, których zaangażowanie stworzyło harmonijną i spójną artystycznie produkcję. Wspólne podejście do improwizacji i wzajemne dostosowanie się do dynamicznie rozwijającej się narracji muzycznej sprawiają, że nagranie ma wysoki walor artystyczny.

Konkluzja

Autor rozprawy podjął się zadania istotnego i nowatorskiego – badania obszaru do tej pory słabo opracowanego zarówno w literaturze muzykologicznej, jak i praktyce wykonawczej. Zwraca uwagę fakt, że jest to tak kompleksowa i usystematyzowana próba opisu idiomu jazzowej wiolonczeli na przykładzie konkretnego twórcy. Praca posiada istotny wymiar oryginalności biorąc pod uwagę fakt, że temat idiomu wiolonczelowego w jazzie pozostaje niszowy i mało rozpoznany. Wybór Katza jako przedstawiciela na tej niwie, i jednocześnie twórcę pozostającego nieco w cieniu bardziej znanych postaci świata jazzu, jest w pełni uzasadniony biorąc pod uwagę jego istotny wkład w rozwój języka muzycznego wiolonczeli oraz na jej zastosowanie w wykonawstwie jazzowym, które wciąż nie jest jednoznacznie przypisane temu instrumentowi.

Praca doktorska jest poprawna pod względem językowym i stylistycznym, zawierająca ilustracje fragmentów nutowych omawianych przykładów. Nie licząc drobnego błędu w postaci pustej strony numer 30, nie zawierającej tekstu (zarówno w formie papierowej jak i elektronicznej), praca ogólnie poprawna pod względem edytorskim.

Dzieło artystyczne cechuje się wysokim poziomem świadomości artystycznej oraz odpowiednim poziomem wykonawczym, potwierdzając tym samym wymagane umiejętności instrumentalne Doktoranta. Spełnia ono tym samym wymagania art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 574, z późn. zm.).

Pracę doktorską przyjmuję.

